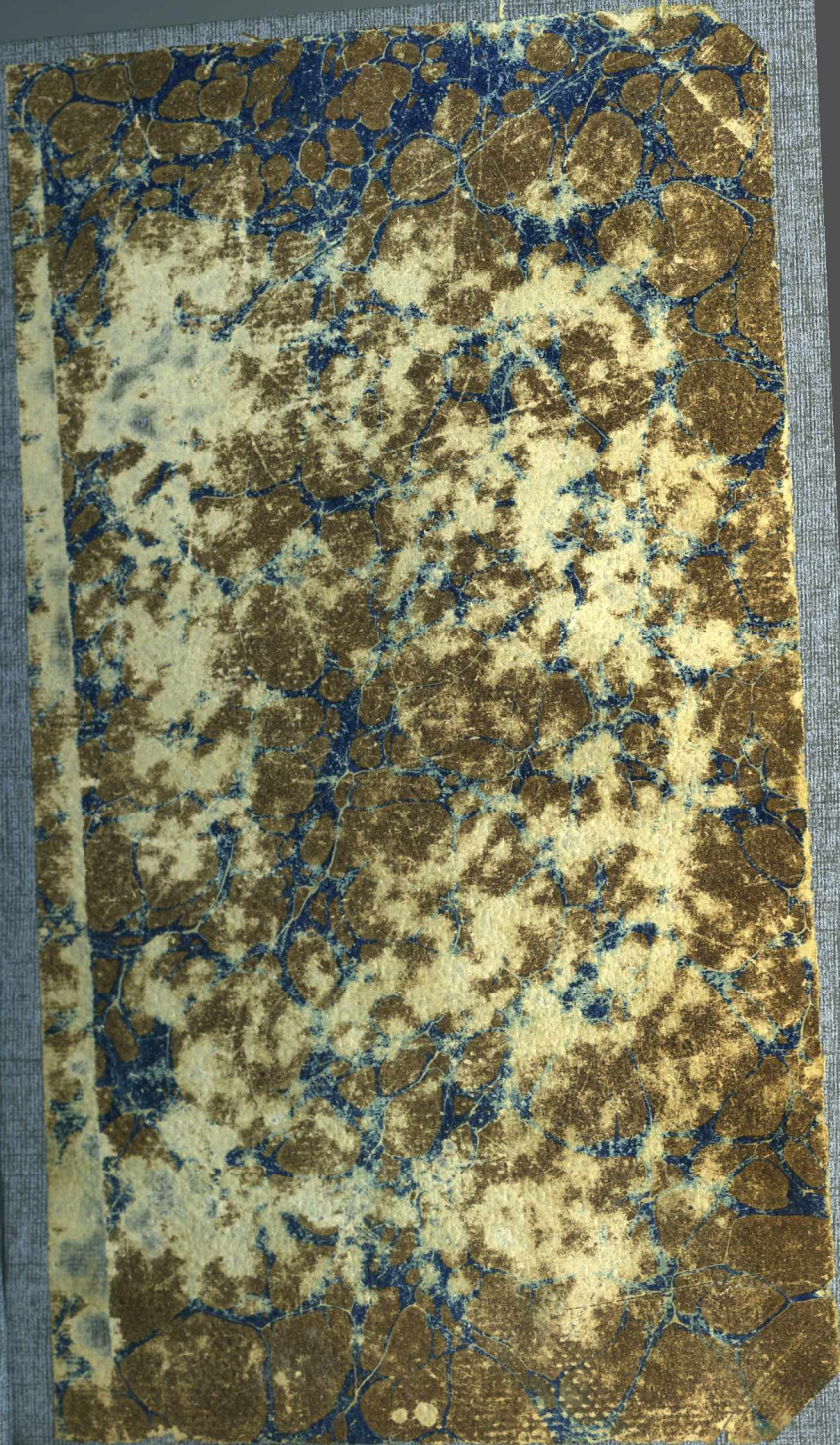

Politikai
röpiratok.

104.

704

825

ZSIDÓ KÉRDÉSHEZ

Irta

EGY KERESZTÉNY.

13. —

Ára 10 kr.

NAGY-KANIZSA.

KIADJA ÉS NYOMATTA FISCHEL FÜLÖP
1880.

A

ZSIDÓ KÉRDÉSHEZ.

KÜLÖN LENYOMAT

A

Nagy-Kanizsán szerkesztett „Zala“ czimü hetilapnak 1880. évi október hó 20-ik napján megjelent 43-ik számából.

~~~~~  
A SZERZŐ ENGEDELMÉVEL,  
~~~~~

Irta: EGY KERESZTÉNY.

Ára 10 kr.

NAGY-KANIZSA,
KIADJA ÉS NYOMATTA FISCHEL FÜLÖP
1880.

DE BAILLAGES

V i s s z h a n g .

„Ne ítélj, nehogy megítéltessél.“

A történelem az élet nagy mestere, mi megtanít bennünket a nemes erkölcsre, kijeleli a haladás biztos ösvényét, példával int és tanít bennünket mindarra, ami szép, nemes és dicső, ítélő bírása szegénynek és gazdagnak egyaránt, származásra való tekintet nélkül kosszoruzza megdicsőült nagyjait, ellenben ostromozza a bűnöket, nem kimélvén még a leghatalmasabbak trónusát sem az utókor elé pelengérré állítani, megbélyegzi azt is kérlelhetlen szigorával.

Midőn tehát ily igazságos ítélő bíró széke előtt állunk s tudjuk azt, hogy századunk mozzanatai is ily szigorú elbírálás alá esnek, gondoljuk meg cselekményeinket, azoknak a messze utókorra is kihatható nagy horderejét, haladjunk az utókor által követhető jó példával elől, nehogy a későbbi kornak kicsinylésére vagy bal ítéletére okot szolgáltassunk.

Egy romboló eszme kezdett napjainkban lábrakapni, mi úgy a lapirodalomban, mint a sajtó egyéb termékeiben veszélyes alakot öltve, felfogatással fenyegeti társadalmi rendünket.

Ez eszme napról-napra szélesebb körökben terjed, felkorbácsolja a közvéleményt, azt magának minden alakban megnyerni igyekszik; s mert igen jól tudjuk azt, hogy az mézes madzaggal oly könnyen lépne

vezethető, **azért rézsen kell állanunk** és nem szabad engednünk azon vad áramlatnak, mely korunk egyik leghumanusabb intézményét lerombolással fenyegeti.

Nem szabad tért engedni egy oly eszmének, mi élesre feni a liberalismus gyilkát, mi elhomályosítja századunk érdemeit s anyagot szolgáltat a történelemnek korunk ócsárlására.

Nemcsak tünni nem szabad, de sőt határozottan üldözni kötelességünk mindazt, ami a szabad szellemi fejlődésnek útjában áll, a mi surlódásokra, kellemetlenségekre és viaszlyokra okot szolgáltat, mi álladalmi jólétünket veszélyezteti s nemzeti nagylétünket rab bilincsekkel fenyegeti.

— Nem öltött még oly rémületes alakot, hogy cooperatióra lenne szükség, s nincs is hazánk értelmiségének felvilágosításra szüksége, de van a **tudatlan, a könnyen hívő népnek**, ki egyoldalú szavak után indul s engedi magát egy-két kolompós által a hinárba vezetetni, honnan az megszökve, magára hagyja a hiszékeny tömeget.

Ez eszme „**A zsidó kérdés Magyarországon**“.

Nem törödnénk vele, ha csak a „**Magyar Állam**“ kötött volna kolompot ismeretes tendenciájáért, legfeljebb válaszként Jézus szavait citáltuk volna midőn azt mondá: „bocsáss meg Uram neki; mert nem tudja, mit cselekszik“.

De lehetetlen, hogy fel ne korbácsolná minden jobbnak érzését, midőn mindenféle álladalmi és társadalmi rendzavaró munkák kerülnek színre, osztogattatnak ki a nép

között, formalis faj és vallási háborut üzenve a zsidóknak, kik ellen a régi ellenszenv többé-kevésbé még különben is él a műveletlen nép szívében. Ezt kell megakadályozni, ezt kell kiirtani a nép szívéből s meg kell azt győzni arról, hogy a **zsidó** is ember s olyan ember, mint a keresztény, ugyan azon jogokkal, ugyanazon kötelezettségekkel bír, mint bárki más, ő is olyan állampolgár és magyar alattvaló mint az, kinek előde még a honfoglalás tényével szerzett magának érdemeket.

Ki kell tehát kelni ez érdemben a sajtó utján is, meg kell vitatni az ügyet a maga mezeitelenségében, egy részt azért, hogy az ily szédelgítéseknek vége szakadjon, a czélbavett társadalmi rend felforgatása meggátoltassék, áladalmi jólétünk és nemzeti felvirágzásunk előmozdítottassék, másrészt pedig, hogy az **istóczismussal** szemben a **zsidó emantipatióért** az utókor méltánylását és elismerését hazai történelmünk lapjain elnyerhessük.

A gondolat és vélemény nyilvánítás az ember egyik legszentebb joga, ezt mindenki b tisztni morális kötelességünk, ugyan azért nem czélunk a magunkét másokra octroiálni, kövesse mindenki saját szíve és lelke sugallatát, de ne ítéljen senki sem az ellenfél meghallgatása nélkül, ha igazságos akar lenni.

Lássuk csak röviden összefoglalva a vádpontokat mindenekelőtt, melyekkel a zsidók terhelvek, s ha ezeket már ismertettük, akkor helyén lesz a védekezés, az ítélet hozatal joga pedig a t. o. közönséget illeti.

Vádpontul hozatik fel a zsidók ellen: a henyéség, to honyaság, a szivtelenség, könnyü-
rületlenség, az uzsoráskodás, a nem zsi-
dó vallásuak iránti gyűlölet, jeleztenek
ők csalóknak, tolvajoknak, rablóknak
hazátlan csavargó népnek, piszkos jel-
lemtelen fajnak, ki csak önmagáért és ön-
céljaiért él, s üzelmeiért az emberiség va-
mpyrainak is declaráltatnak és mindezen súlyos vá-
dak még tetézve vannak a szemtelenség, a to-
lakodás praedicatumaival, mely utóbbi tulajdonsá-
gok eredményeként jeleztenek az, hogy most már bele-
avatkoznak mindenféle világi és egyházi
dolgokba is, már-már hatalomrajutással fenyegetnek
bennünket, mi megdöntheti álladalmi lé-
tünket; mert az ennek alapját képező nemes er-
kölcseket és erényeket a zsidóság lábbal
tapossa porba.

Ezekben culminalnak a vádpontok s **ne-
hogy elevenen felfaljanak bennünket** szer-
vezik az antisemita ligákat országszerte, fel-
hívások, röpiratok, füzetek jelennek meg
telve ily vádakkal, serkentik a nem zsidó ál-
lampolgárokat a tömörülésre, fejlesztik a zsidók
elleni **gyűlöletet**, szitják az ellenszenvet, el-
hintik az egyenetlenségnek, a belviszá-
lyoknak magvát, nem gondolván meg azt, hogy
ebből minő colossalis fá nől, mit a romboló villám csa-
pásai rendszeren felkeresni szoktak s agyon sujtják még
azt is, ki mindezeket csak a távolból szemléli.

Rosz néven veszik a zsidó szülőktől, hogy gyer-
mekeiket a gymnasialis iskolákba **járat-
ják**, mi csak azért történik, ugymond egy **ezikk**,
hogy a legaljasabb intriguák véghez

vitelére a szükséges értelmi képzettséget és állásokat elnyerhessék. Mindezeknél fogva a zsidóelem tarthatatlannak állittatik és Porosz és Szászországok példaira, zsidó hajszát rendeznek, a zsidókat jogaikban megnyirbálni vagy azoktól teljesen megfosztani igyekeznek, állapotainkat, 2000-ed év előtti állapotokkal óhajtják felcserélni vagy azt kívánják, hogy égessek meg a zsidók **Talmudaikat** és legyenek **keresztények**.

Átalánosságban mindezen vádakra — tekintve azok terjesztési módozatait is — midőn a formalis izgatás, lázítás bélyegét kell reásütni, ugyanakkor a **rendőrség tétlensége felett** is egyuttal megütközésünket kifejezzük, felhivjuk egyszersmind figyelmét confiscalhatási jogára is; mert egyáltalában meg nem engedhető, **sőt büntetendő cselekmény** a társadalmi rend felforgatására irányuló tény, a mivel komolyan fenyegetnek bennünket **egyes titkos füzetek**. Ez már tul esik a szabad szóllás és szabad sajtó körén és a **rendőrségnek** épen a bűnök elkövetésének **meggátlása** képezi a fő hivatását, mit nem teljesítvén hiven, **kemény felősség terhelendi**.

Ezeknek előre bocsajtása után áttérhetünk a védekezésre, de hogy feladatunkat minél sikeresbben oldhassuk meg, legelőször is jogi szempontból kell fejtegetnünk az ügyet általában, s elbírálandó lesz az, ha valjon — jogilag véve — üldözhető-e a **zsidóság**, fejtegetjük azután ugyanezt méltányossággi szempontból, míg végre áttérünk annak meghatározására, hogy mi volt s mi jelenleg az a **zsidó**, valjon igaz-e az hogy „az

nem csak minden más hitűnek, de úgy vére, mint természete és vallási elveinél fogva is minden jónak, nemesnek és minden álladalmi intézménynek is esküdt ellensége.“ —

Hogy jogi szempontból bonczolhatbassuk a felvetett kérdést, mindenekelőtt meg kell ismerkednünk magával az ember lényegével, el kell dönteni azt, ha valjon ember és ember mint élő lény közt van-e különbség.

Hogy mi az ember, azt mindnyájan igen jól tudjuk, s még is ha valaki felvetné e kérdést, hamarjában tiszta fogalmi meghatározását minden ember bajosan tudná adni. Legegyszerűbb felelet lenne ez „Istennek teremtménye“. De a tudomány — habár készek is vagyunk mindennek eredetét az Isten művére visszavezetni — ily gyarló felelettel meg nem elégszik, hanem kutat tovább, míg azt vezér elvei alapján csakugyan ki nem magyarázza magának.

Ha az ember céljait vizsgáljuk, meggyőződünk arról, hogy az anyagi és szellemi, ha pedig a célokat már kitudtuk, akkor készek is vagyunk az ember fogalmával. Hogy pedig ezen céljainkat elérhessük, bizonyos tulajdonságokkal képességekkel kell birnunk. Az embernek nemde célja a **létezés**, s ha már létezik, kétségtelenül jól is kíván élni. — Ez tehát az embernek egyik anyagi célja. Azon körülményből pedig, hogy az ember mindent és mindennek okát akarja tudni, következik egy másik cél, t. i. az ész fejlesztése és ez szellemi cél. S minél többet tudunk, annál többet kívánunk tudni, s így törekedünk ismeret körünket bővíteni. Ez pedig annyit tesz, mint

szellemileg haladni azaz: a tökélyesedés felé közelíteni.

Ezen kettős célunk elérését pedig érzékeink közvetítik s ezek azok a tulajdonságok, képességek vagy helyesebben mondva eszközök, melyekkel céljaink elérése végett birnunk kell.

Mindezen most előadottakból az következik egyrészt, hogy ember és ember közt **nincs különbség**, legyen az **keresztény** vagy **zsidó**; mert célja mindkettőnek egy és ugyan az, más részt pedig az is, hogy akar az ember vagy nem, annak folyton haladni kell. Ez természeti törvény!

Az embernek egyik másik anyagi célja nemének fenntartása és e cél megszüli a szaporaságot, mi által egy egymáshoz különös vonzalommal, szeretettel és ragaszkodással viselhető társaság keletkezik ezt nevezzük azután családnak, a család elszaporodtával több család, ebből több nagyobb társaság fejlődik ki, s mindegyik kis társaságnak — egyéni tagjainak céljain kívül — ismét van nagyobb és közös érdekű célja is, míg végre nagyon elszaporodnak a családok s megteremtik az egyes álladalmakat azoknak céljaival együtt, s így kifejlődtek az államok is, anélkül, hogy azok létesítésében az emberi észnek vagy akaratnak érdeme lenne.

Ebből s illetve az emberben létező ösztönből foly az, hogy minden embernek legyen ez **keresztény** vagy **zsidó** egy állodalmi kötelékbe kell természetszerűleg tartozni, s ha ez igaz, mi természetesebb annál, minthogy **minden embernek** jogában is áll valamely álladalomban lakni.

Visszatérve ismét az emberre, kinek ha igaz az hogy céljai vannak, akkor joga is van céljai elérésén fáradozni, s mert a cél minden embernél egy és ugyan az, akkor a jog tekintetében is áll az **egyenlőség**.

Miből ismét csak az következhetik, hogy **keresztény és zsidó** közt **nincs különbség**.

Mind a mellett, miként a családban az apának, a törzseknél a törzsfőnek, épen ugy az álladalmakban is egy hatalomnak létezni kell, mely azt a nagy egészet összetartja, sőt ugyan e célból ennek több kisebb alárendelt hatalomra is van szüksége, mely körülmény ember és ember közt jogkülömbiséget szül, s e jogkülömbiség különbféle alakban nyilvánulhat, sőt azzal visszaélések is történnek, mihez azonban e helyen mi köztünk sincsen.

Tehát még is lehet ember és ember közt jogkülömbiség, de mert ez állapot — legalább egyenileg véve — valamenyiünk akarására vezethető vissza, azért e jogot nyugodt lelkiismerettel elnevezhetjük származott jognak, mitől lényegesen különböznek azon jogok, melyek minden embert élet-céljaik elérhetése tekintetéből egyaránt megilletnek s miket eredeti vagy természeti jogoknak nevezhetünk el.

Természeti vagy másként eredeti jogok azok, melyek az embert mint embert illetik meg, s ezek közé sorozhatjuk kétségtelenül a **megtelepülési** jogot, a **vallás és lelkiismereti szabadságot**; mert az embertől épen a létjog alapján a letelepülési jogot megvonni nem lehet s annak — akarva vagy nem — valahol laknia kell.

Miután pedig minden ember egyenlő hatáskörű eredeti jogokkal bír, mindegyik ott települhet meg ahol akar s hol élet céljait megvalósíthatja. Ebből azután önként következik az, hogy Magyarországon is minden ember letelepülési és lakhatási joggal bír, hogy pedig minden magyarországi lakósnak nem kell szükségképpen kereszténynek lenni az ismét természetes folyománya a vallás és lelkiismereti szabadságnak, mi csak egy titkos belső érzés, mit elfojtani nem képes a leghatalmasabb sem; mert az ember gondolata és meggyőződése semmiféle törvény által sem szabályozható s nem képzelhető oly erőszak, hogy az gondolatunkat véleményünket megváltoztatni képes legyen. Ha tehát ez mindig van, fel nem fogható az, hogy gondolatunknak, véleményünknek és vallási meggyőződésünknek is miért ne adhatnánk külsőleg és mások által is felismerhető jelét. De igenis adhatjuk sőt egymásnak e tekintetbeni véleménykülömbségét tisztelni kötelességünk is; mert mindegyiknek joga csak oly messzire terjedhet, hol a másiké kezdetét veszi.

Ez az élet philosophia, s ha voltak idők midőn ezen állapotok nem így voltak, nem is voltak a viszonyok soha sem eredeti medrükben, onnan egyes testileg hatalmasabbak jogtaposás és bitorlással szoríták ki az élet természetes folyamát.

Ezekből láthatjuk, hogy a vallásosság egy — az emberi természetben gyökeredző — akaratlan érzés,

mi hogy minden emberben meg van bizonyításra nem szorul; mert hisz a legvadabb nép is habár nem Istenhez, de a naphoz, tűzhez vagy vízhez imádkozik s nem lehet senkire sem reáparancsolni, hogy mit higyen; mert lehetetlen az, hogy a parancs bármely vallásfelekezetet is összetartani képes legyen, mi különben is a természet rendes folyamának felforgatására irányzott czélzat lenne, minek kiviteléhez emberi erő nem elégséges egyrészt, másrészt pedig kemény boszura szolgáltató okot.

Igaz az tehát, hogy minden ember — tartozzék legyen az bármely vallásfelekezethez — természet szerint jogosítva van ott élni, a hol akar, következőképpen ha a zsidó honunkban kíván élni, élhet itt is.

A mi a zsidó kérdésnek védelmezését méltányosság szempontból illeti — eltekintve a jogegyenlőségüket biztosító törvénytől; mert hisz épen ennek felforgatása czéloztatik — bátrak vagyunk azt kérdezni, ha nem vezethető-e vissza a zsidóknak hazánkban létezésük első királyaink korszakára, nem-e vett részt e vallásfelekezetű nép is viszontagság teljes multunkban, nem szenvedte-e meg ő is bukásainkat, s nem osztozott-e csapásainkban épen úgy, mint mi, annélkül pedig, hogy annak tekintetett volna, mik magunk voltunk, annak daczára, hogy állampolgári kötelességeit mindenkor épen oly hiven és pontosan teljesíté mint mi. S miután a közteher viselésnek általánosan lett kimondása után, mindenféle közterheinkben részt vesz, méltányos intézkedés lenne-e azon jogainkban és szabadságaikban — melyeket

mi élvezünk — azokat megnyirbálni vagy azoktól őket megfosztani? — Nem! és ismét nem!

De e hazán kívüli multja sem olyan a zsidóságnak, hogy azért vérét természetét elitéll. etnők, s hogy itéltünk indokát még csak részben is fellelhetnők vallási elveikben. Mert igaz ugyan, hogy **Talmuduk** a mostani kor kívánalmainak meg nem felel, de ne hagyjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a **Talmud** elvei a kereszténység előtti idősziakra vezethetők vissza, tehát fejletlenebb állapotok közt jöttek azok létre, mint bármely vallás felekezetenek hit elvei, s így lehetetlen az, hogy a **Talmud** oly tökéletes és megdönthetetlen alap igazságokon, elveken nyugodhatnék, mint a későbbi korszulte vallási dogmák. A zsidóságnak a Talmudra annak idején nagy szüksége volt; mert ez lett volna hivatva a **zsidó vallást** megoltalmazni a különösen reá nézve veszélyesen terjedő **keresztény vallástól**, felkellett tehát a **Talmud** által ujítani mindazon régi elveket, melyek egy időben o'ly nagy hatalmat, fényt és dicsőget szereztek a **zsidóknak**.

A zsidók régi multja és sorsa közös a világ minden nyelvü és hitü népével, azok is kóborolva nomád életet éltek. Halászott, vadászott, s madarászott biz az is egy időben, foglalkozott baromtenyésztéssel, földmiveléssel, voltak vitézei, vezérei, költői és hatalmas királyai. Ki ne ismerné Saul fiát a vitéz Janathant, ki annyi fényes harcztot vivott a filisteusok az ammoniták, moabiták, edomiták és a hatalmas amalekiták felett? Ki ne ismerné az ihletett költőt, a nemes keblü és felkent királyt, ki **zsidó** országát o'ly nagy-

gyá és hatamassá tevét — Dávidot? Nem-e volt **zsidó ország** gazdag erkölcsökben, nem-e volt nekik művészetük s általjában neme olyan a **zsidóság** multja, hogy arra e **hitfelekezeti** lélek emelő és önéretteljes megnyugvással tekinthet vissza?

De elérkezett a halálórája is; mert mikor a zsidóság hatalmának tetőpontjára hágott, lábra kapott nála a fényűzés, a pazarlás, a kéjelgésnek minden neme és foka, az erkölcsellenesség, mi az egyenetlenség, a szakadás és a belviszályok magvát hinté el köztük, megfeledkezett a **zsidó** nép hazájáról, kiaknáztá mindegyik a maga jólétét, addig pedig mellettük más népek erősödtek erkölcsökben és tönkre tették az egykori nagy zsidó állomot. Így szűnt meg a zsidók dicsősége, hatalma, s leigázott néppé aljasodott.

Ez voltsorsa a zsidó álladalomnak, s minden állam, hol a corruptió lábra kap, ezzel veszélyeztetik. Azért legyünk ébren, szolgáljon intő példaul más népek történelme; mert a magunk kárán ha tanulhatunk is, de mint nemzet többé fel nem épülünk!

Ugyebár ilyen volt minden hatalmas népnek sorsa?

Ily körülmények közt pusztult el Carthago és Róma is.

De miért nem gyűlöljük Carthago és Róma egykori népét, s miért gyűlöljük a **zsidót**.

Egyiknek multja sem szolgáltatókat erre, ha pedig erre ok nincsen, akkor indokolatlan gyűlöletünk.

Igenis nincs indok erre a multban, hanem lehet a jelenben, s ha van, vessünk számot önmagunk-

kal, verjük mellünket e szavakkal „én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem“; mert tudjuk meg azt, hogyha van a **zsidóságnak** büne, úgy azt nem a **Talmudban** kell keresni, hanem a mi magunk meggondolatlan cselekményeiben, barbaristicus felfogásaiban.

A **Talmud** elavult intézmény, azt a népek fejlődés története igazolja; mert vallás mai napság már nem képezheti álladalmi életnek alapját, mit bizonyít azon körülmény is, hogy minden eddigi teokratikus alapokon nyugvó állam — természet ellenes voltánál fogva — sirba szált.

Maga a világ megváltója Jezus is elismerte ezt, midőn elkülöníté a vallást az álladalomtól és kijelenté a világi és egyházi hatalom külön-külön létezésének szükségét e szavakkal: „add meg a császárnak a mi a császáré és Istennek a mi Istené.“

Tehát midőn megszűnt a **Talmudnak** czélja az emberi nem fejlődésénél fogva, akkor azt a **zsidók** nem is használják, nem pedig különösen a fiatalabb nemzedék, mely a **Talmudot** nem tanulva, annak tartalmát nem is ismeri.

De felteszem, hogy ismeri, tagadom azt, hogy a szerint élne és élhetne; mert az állam — a *ius cavendi, ius supremae inspectionis* és a *ius placeti* elvénél fogva „az egyházi hatalmaktól netán eredhető sérelmek és az államra háromolható hátrányok ellen, előleges intézkedések által“ — magát biztosíthatja jogosítva sőt kötelezve is van az egyházi hatalmak intézkedéseire felügyelni, s a mennyiben azok a világi érdekekkel összeütközők lennének, azoknak végrehajtását meggátolni

A világi hatalom ezen jogaiból következik az, hogy **zsidóink** a Talmud elveit, tanait, ha akarnák sem követhetnék, s ha mégis akadna olyan ki ezt követné s az elveket egyszerre mind realisálná is, van elégszorigoru büntető törvényünk, majd karjaiba ölelné az a vakmerőt!

De hogy hazánk **zsidó ifjai** a Talmudot nem ismerik, arról nyugodtak lehetünk; mert maguk is belátták a **zsidók**, hogy Talmuduk a kor igényeitől nagyon távol áll, midőn 1871. évi július hó 18-án zsinatot hívtak egybe Augsburgba, hol is a zsinat kimondta azt, hogy „az izraelitismus fejlődött a történelmi korszakokon át, s az fejlődés képes jelenleg is, és a zsinat elveté a Talmudból mind azt, a mi elévült, a mi cél iránytalannak bizonyult be, egyuttal pedig a korszellem igényelte reformokat létesített.“ Hazánkban a zsidóság pedig még az Augszburgi nagygyűlés előtt is reformálta magát a legnagyobb része már t. i. a „haladó“ párt az 1871. évi nov. hó 15-én kibocsájtott 26,914 sz. a. vállás és közoktatás ügy miniszteri rendelettel is jóváhagyott s illetve megerősített „Schulchan Aruch“ szerint gyakorolta és gyakorolja jelenleg is vallási meggyőződését, végzi egyházi szertartásait, s vajmi kevés hazánkban, a hitéhez hű maradt „orthodox“ **zsidóknak** száma, kik cselekményeikért azonban szintén nem élvezik a törvényen kívüli ség kedvezményét.

Előadtuk ezekben a méltányossági okok egy részét is, s midőn még egyszer azt a kérdést batorkodunk koczáztatni, valjon üldözhetjük e a **zsidókat**? Ismét csak azt kel felelni, hogy **nem** és **nem**; mert mikor a jog és a méltányossági

elvek ezen üldözés ellen harcolnak, akkor az emberi méltóság rovása nélkül „igen”-nel nem felelhetünk.

Mindezekhez járul még amaz igen fontos körülmény — a mire, ha az emberi érzésnek csak egy párányi szikrája is van bennünk, arcz pirulás nélkül vissza nem gondolhatunk — hogy t. i. a **zsidóknak** felrótt bűnei, a mi multunkat szennyezik be; mert magunk tettük azzá a **zsidót** a mi az tényleg, s ez a fő méltányossági ok, mi a **zsidók** üldöztetése ellen harcol.

Ritka ember, ki saját hibáját beismeri, de egy becsületére kényestől ezt megvárhatni annál is inkább, mert a szent szóllás is azt tartja, hogy „jobb egy megtért bűnösnek, mint száz igaznak”. És ezek után törődelmes bánattal valljuk csak be, hogy a **zsidók** a mi martyraink, a mi inhumanus, illoyalis törvényeink eredménye az, hogy a **zsidóban** kihalt a hazairánti szeretet. Ki elvult tiltva attól, hogy magát magyarnak nevezze; mert ő **zsidó**, mi annyit tett, hogy a kit mélyen megsérteni akartunk elég volt azt „**zsidó**”-nak czimezni, ez már magában foglalta a becsület sértést; s mert e jelzöt csak személyi kisebbitésekre szoktuk használni, lassanként maga a **zsidó** is sértésnek vette.

A zsidóság elnyomatásában tevékeny része volt minden időben a magyar clerusnak, ki nem irtózott semmi féle fegyvertől sem és nem mulasztott el egyetlenegy kínálkozó alkalmat sem nagy hatalmi befolyásának felhasználására, mi által nemcsak a clerus, de a nép és a korona előtt is utálat, gyűlölet és megvetés tárgya lett oly annyira, hogy nem

iszonyodtak elődeink ezen ellenszenvüknek még törvényekbeiktatásától sem.

Törvényeink majd minden nemesebb foglalkozhatást megvonának a zsidóktól, s mert a kath. egyház eltiltá a keresztényeket pénzt kamat mellett kölcsönözni, a zsidó pedig élet fentartási ösztönből is ezen alkalmat felhasználva, tudta és akarata nélkül lassanként korának pénzüzérévé lett. De mi is lehetett volna más, mikor zsidó keresztény fellett semmi némű hatóságot nem gyakorolhatott, közhivatalt nem viselhetett, javak szerzésétől elvolttiltva, csak meghatározott városokban szoknak is bizonyos utczáiban voltak kötelesek lakni, kényszeröltönyt és úgy nevezett zsidó sapkát kelle viselnie, mely törvényes intézkedések mind megannyi okok voltak a zsidó hajszára, mi oly sokszor ismétlődött érzéketlen vad passióból is.

Ilyen volt a zsidók sorsa Magyarországon, kik csak te „Maxi“ „Kóbi“ „szomszéd“ néven voltak ismerősek, s kiknek csak is az 1840-ik évi törvények biztosíták az országban lakhatási jogukat, de a bányavárosok és kerületekből még e törvények is kitilták őket. Ekkor jogosítottak fel a kereskedelem és iparüzésére, de e joguknak sem vehették hasznát; mert meg volt a „c z é h“-rendszer, hova **zsidó** fel nem vétetett. Közhivatalok viselésétől még ekkor is el voltak zárva, vámok, nemesi birtokok bérlői nem lehettek és még egyéb tekintetekben is megszorításokat szenvedtek. Jogkörük csakis 1851. évi december hó végével kezdett némileg szélesbedni oly annyira, hogy 1853-ban már ügyvédi képesítvényre is szert tehettek, míg birtokképességük csakis

1860-ban lett kimondva. Teljes politikai jogot és szabadságot pedig csak is az 1865/7-ik évi törvények biztosítottak nekik.

Ily viszontagságteljes és üldözött mult után. midőn abban nincs egyetlen egy mozzanat sem, miben örömet lelhetné a szegény zsidó, s midőn bennünk polgártársaiban nem egyben láthatja ősapja gyilkosának ivadékát, csoda-e az, ha a lángoló haza és felebaráti szeretet nem fejlődött ki nála, és egyik-másik — törvényeink által kényszerítetten szokásává természetévé tett — kalmár szelleméből kivetkőzni a felszabadítás nagy napja óta sem volt képes, s nehezen tudja magát jogaiba bele élni, ha nemzete nyelvét — melynek ő új tagja, s melyen mint sajátján csak nem régtől fogva érintkezhetik — tökéletesen és oly hibátlanul nem bírja, mint az, kinek elődei talán vérükkel szentelék meg e haza szent földét, s ha halhatatlan költőnk eme szavait

*„A nagy világon e kívül nincsen számodra hely
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned halnod kell.“*

felfogni és átérezni nem tudja.

Ez mind másként lesz idővel, el fog jőni az idő, hogy a zsidó is oly hazafi s magyar leendő, hogy nagy költőnkkel együtt érezve, hazája jóléteért nem kimérend sem pénz sem vér áldozatot, majd ha t. i. őt is édes emlék köti új hazája multjához.

Ezt hinnünk és remélnünk jogunk van, de ne hátráltassuk a haladást; mert tudjuk meg azt, hogy csak az az álladalom nagy és erős, melynek lakói lángoló szeretettel ragaszkodnak hazájukhoz és embertársaikhoz, s hogy ott valósíthatók meg legkönnyebben az ember életcéljai, hol a szeretet az egymáshoz
r a g a s z k o d á s é s v o n z a l o m ú t é k f e l t a -

nyájikat. Erre pedig — tekintve hazánk különféle ajku, nemzetiségü és vallásu lakosságát — senkinek nagyobb szüksége nincs talán, mint épen nekünk magyaroknak. Azért ne álljunk utjába nemzeti felvirágzásunknak, ne utáltassuk meg polgártársainkat, felebarátainkat a **zsidókat**, s ne terheljük őket a magyar büntetőtkv 171. §-ába ütköző módon alaptalan vádakkal ne csak azért, hogy a 172. és 250-ik §§-ok ellenünk alkalmazást nyerhessenek, hanem azért se ; mert ezen eljárás társadalmi rendünk felforgatásával nemzeti nyelvünket és létünket a megsemmisülés örvényébe vezetheti.

A büntető törvkv. hivatkozott §§-ainak e helyre jeendő iktatása az olvasottak után nagyon szükségesnek látszik, s azért álljon itt a 172-ik §, mely azt mondja : 2 évig terjedhető állam fogházzal és 1000 frtig terjedhető pénz büntetéssel büntetetik mindaz, ki valamely osztályt, nemzetiséget vagy **hitfelekezetet** a másik ellen nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által gyűlöletre felhív vagy izgat.

A 259-ik §. szerint pedig 1 évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő a rágalmazás, ha a rágalmazó állítását nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közzé vagy terjesztette.

Hogy pedig az emelt vádak nem egyebek rágalmaknál, az kétségtelenül kitetszik onnan, hogy 100 vádlott közt egy van zsidó hitü, mi elvitázhatlan jele annak, hogy a zsidó a törvényt tiszteli. Ez pedig egyik első polgári kötelesség !

Rágalom az, hogy a zsidó a keresztényt gyűlöli, habár a közös eszmék a közös szokások s a közös mult, közös érdekeket is szülnek, s ennél fogva hitsorsosa iránt természetesen több vonzalommal is viseltetik, mint más iránt, de mindamellett nem gyűlöli a keresztényt; nem szivtelen és nem könyörületlen; sőt e tekintetben példakép; mert ellenkezőleg annyira gondoskodik szűkölködő szegényeiről, hogy zsidókoldus vajmi ritkán koczol keresztény ajtaján. Nem henye és nem tohonya nép, sőt inkább kész a nappalt az-éjellel megmondani, hogy csak existenciáját biztosítsa, ellenkezőleg olyannyira szerény és munkás, hogy ezért a szemtelen és tola kodó bélyegét sütik reá elfogult ellenségei. Vagy azért dologtalan, mert nem kapál s nem kaszál? Nem is szokhatta meg ezt multjában, s így nem csuda, ha még egyelőre idegenedik az e nemű foglalkozásoktól. S mert elzárkózottan és takarékosan él, azért bűnös, ezt büntül ellene csak irigyei hozhatják fel, kik tétlenségeik és örökös dőzsöléseikkel kezükbe játszásk az ősi kastélyt. Nem is uzsorások most már, mert tiltja a törvény, de míg e törvény nem volt megalkotva, hány kereszténynek volt kint pénze 40 — 80 %_o os kamaton!?

A mi a zsidók hatalmi terjeszkedését illeti, ez való feltevés — és ez kétségtelen jele életrealitásuknak, éppen ezért nem szabad őket nyomni — hanem megirigylendő hatalmi állásuk, és az általuk elért siker koszoruzta törekvés szolgáljon ösztönzé sül.

Alaptalan továbbá azon vád is, hogy az egyházi ügyekbe is beleavatkoznak zsidóink, hisz még az egyház védjog gyakorlatából is kizárják. Hogy pedig a világi ügyekbe befolyanak, ezt csak állampolgári joguk mértékéig tehetik, s nagyon helyesen cselekszik, látszik, hogy érdeklődnek a közü-

gyek iránt, miket minden jóra való magyarnak szíven kell hordani.

Vannak ezeken kívül a zsidónak még más tulajdonságai is, mely tulajdonságok mind meg annyi bizonyítékai munkássága, életre valósa sőt előhaladottságának is, és ez abban áll, hogy nem riad vissza semminemű foglalkozástól becsületes kenyérkereseti módtól sem, nem kisebbíti egyik a másikat bárminő megengedett módon is igyekeznek magát fenntartani; mert a munkát nem, de a koldulást szégyennek tekinti, szóval a világ leghatalmasabb népének az angolnak szelleme lengi át. Ő a munkásságot erénynek tartja, s innen van az hogy a mit a keresztény ember sokszor elvet, azt a zsidó felveszi és értékesíti, s míg a keresztény ember vagyoniilag alá száll, addig ő gyarapszik és hatalmasodik. Mióta kezdett a magyar ipar és kereskedelem virágzásnak indulni, nem-e azóta mióta a szabad ipar és kereskedelem áldásaiban a zsidók is részesülnek?

Tehát nem üldözhetők zsidó polgártársaink sem jogi sem méltányossági sem pedig szükségességi szempontokból és az ellentük indított háboru nem egyébbnek, mint az undok irigységnek, kifolyása, mit keményen megboszuland a folytonos haladásnak alá vetett természet. Addig is pedig szolgáljon zsidó polgártársainknak vigaszul eme közmondás: inkább legyen száz irigyünk mint egy szánakozónk. Benől ám a kis gyermek fejelágya is idővel!

A zsidók felsorolt előnyeiből s az előadott nemes tulajdonságokból kiviláglik egyszersmind az erény is, a hol pedig ez honol, ott a jellemtelenségnek vádja is rágalom!

Nem antisemita ligák szervezésére van szüksége ez

országnak, hanem jó iskolákra, hol a tudományos képzettség mellett erényt, erkölcsöt és hazaszeretetet tanul a fiatalság, nem szabad oly kárhozatos apprehensiónak kifejezést adni, hogy „már a zsidó is a gymnasialis iskolába járattja fiait“ ellenkezőleg ezt tudjuk neki érdemül és tekintsük a kor haladásának, az emancipáció eredményének.

Az antisemita ligák helyett alakítsunk oly egyleteket, s bocsájtsunk ki oly röpiratokat, melyek a közmívelődés, a magyarosodás a nemzeti nagyság és a haza felvirágoztatása iránti nemes törekvéseket lesznek hivatva előmozdítani s mik közelebb hozzák a zsidót önmagunkhoz és hazánkhoz, melynek egyenlő jogu és kötelezettségekkel bíró fiai, egymásnak pedig édes testvérei vagyunk.

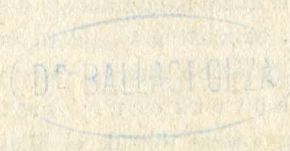
Hassunk oda, hogy a viszályokra és a kölcsönös gyűlöletre okul szolgáló válaszfal a polgári házaság intézményének behozatalával úgy leromboltassék, hogy kő kövön ne maradjon; mert nem igaz az, hogy ezen intézmény létesítését egyik vallásfelekezet sem óhajtja, sőt ellenkezőleg mind az, a mely szíven hordja a haza sorsát és jövőjét, az égető szükségességét is érzi ennek. De ha igaz lenne is azon védekezés, hogy hiszen ezt egyik vallásfelekezet sem kívánja, akkor sem lehet azt tovább késleltetni; mert elég indok ennek behozatalára nézve az, ha csak ketten is óhajtják.

De minek is huzni halasztani oly dolgot, mi senkinek joghátrányt nem okozhat ártalmatlan voltánál fogva, s minek előbb vagy utóbb akarva vagy nem, önként s be kell következni; mert természeti jogunk az is, hogy azzal töltsük el földi pályánkat, ki-

vel szívünk ellenálthatlanul parancsolja. — S midőn a polgári házasság a haladásnak, a testvériesülésnek és a szeretetnek imét egy megtestesült igéje leend, ugyan akkor legyen szabad remélnünk azt, hogy nem volt, de lesz Magyarország, s addig is bizva a gondviselésben, ne muljék el nap, hogy ajkunk a magyarok Istenének zsámolyához ne repitse e fohászt:

Polgári házasság, mely még számüzve vagy honunkból, iktattassék törvénybe a te neved, jöjjön el mielőbb a te áldásod, mit élvezni óhajtunk hazánkban is úgy, miként élvezik azt a külföld civilizált népei, jótéteményeiddel árássz el bennünket és bocsáss meg nekünk érted sóhajtozó hiveidnek, miként mi is megbocsájtunk szellemi szegénységben sinlődő ellenségeidnek és ne vigy minket az örökké való reménység tengerére, hanem szabadíts meg bennünket a nemzeti jólét és a haladás útjában kavargó feneketlen örvénytől, vezesd sokat zaklatott igaz hiveidet az örök boldogság révéhez. Amen.

Egy keresztény.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and appears to be a formal document or letter.

FISCHEL FÜLÖP

kiadásában megjelent:

Árvey J. okszerti és hasznos bortermelés kézi könyve.
Ára 50 kr.

Clement Lipót, Néhány szó a lótenyésztésről.
Ára 50 kr.

Bun Sámuel: „Leitfaden für den Unterricht in der deutschen Sprache.“ 2 folyam, ára az első folyamnak 48 kr., a második folyamnak 80 kr.

Hoffmann Mór: „Két gyermek a népből.“ — Elbeszélés a nép ifjúság számára. Ára 40 kr.

Hoffmann Mór: Goethe Hermann és Dorothea.
Ára 48 kr

Hoffmann Mór „A nemzetiség és a nemzeti nyelv“
második kiadás. Ára 80 kr.

König Ewald Gusztáv: „A bűn útján“ regény,
fordította Gyurom Antal. — 2 kötet ára 4 frt.

Szerelmi levelezőkönyv Kötve 50 kr.

Tersánczy József: „A jobb szőlőművelés borkészítés és pinczegazdálkodás korszerű könyve. Ára 3 frt.

Tersánczy József „Szőlészet és borászati titkok gyűjteménye.“ Ára 60 kr.

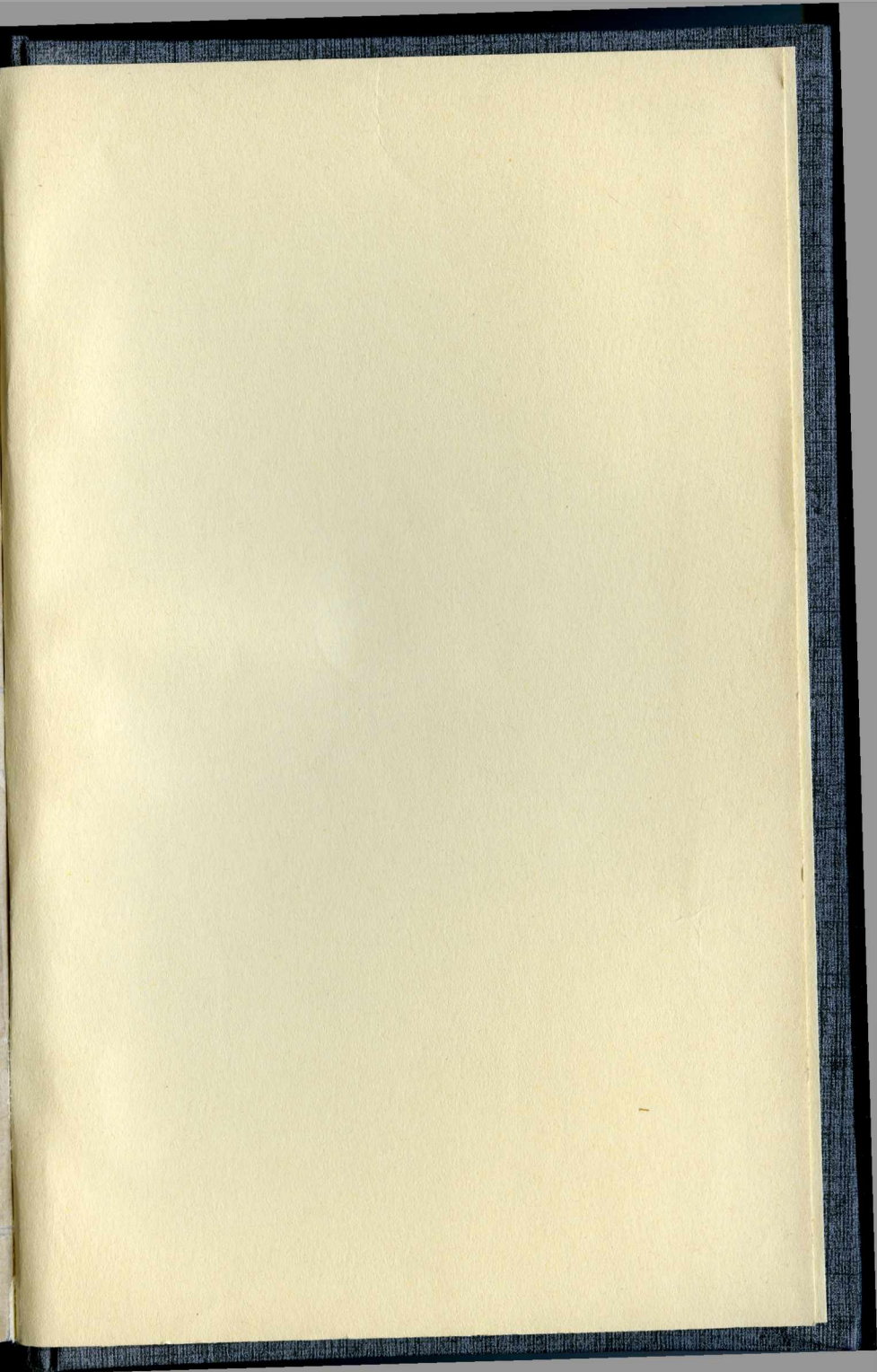
Tersánczy József: „Utvezető a szőlészetben és borászatban.“ Ára 30 kr.

Tersánczy József: „A gazdaszat alapelvei.“
Ára kötve 30 kr.

Tersánczy József: „A jó gazdasszonykodás alapelvei Ára 40 kr.

Az ezen jegyzékben foglalt könyvek minden könyvkereskedésben kaphatók és kívánatra a kiadótól utánvét mellett megküldetnek.

Fischel Fülöp
könyv-kiadó hivatala
Nagy-Kanizsán

2012

Staffin
2005.

